

Anna Mempel-Śnieżyk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

SEKTOR MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW A ROZWÓJ LOKALNY – WYBRANE ASPEKTY

Streszczenie: Artykuł porusza problematykę sektora małych i średnich przedsiębiorstw, jego znaczenia w rozwoju lokalnym. W celu trafnego ujęcia zagadnienia w pierwszej kolejności wskazano na istotną rolę tego sektora w rozwoju gospodarczym kraju, wyróżniono grupy czynników uniwersalnych oraz działania i zachowania przedsiębiorców, które wskazują na rolę i znaczenie małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce. Następnie zaprezentowano możliwe powiązania tego sektora z rozwojem lokalnym, natomiast w ostatniej części wskazano na bariery rozwoju tego sektora oraz wybrane zmiany wprowadzone przez rząd do ustawodawstwa, mające na celu poprawę sytuacji sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Słowa kluczowe: sektor małych i średnich przedsiębiorstw, rozwój lokalny, czynniki rozwoju lokalnego.

1. Wstęp

Problematyka sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) stanowi przedmiot rozważań wielu teorii ekonomicznych. W konsekwencji przemian zachodzących w gospodarce zarysowało się rosnące znaczenie małych i średnich przedsiębiorstw, które odgrywają ogromną rolę nie tylko w sferze gospodarczej państwa, ale i społecznej. Stymulują one wzrost gospodarczy kraju przez aktywizację procesów innowacyjnych, a co za tym idzie – unowocześniają strukturę przemysłową, generują nowe miejsca pracy, mogą łagodzić napięcia społeczne, dając szansę samozatrudnienia, osiągnięcia sukcesu oraz zmiany statusu społecznego ludziom przedsiębiorczym, w związku z czym sektor MŚP współcześnie postrzegany jest jako jeden z istotniejszych filarów gospodarki. Pożądaną sytuacją byłoby sprawne funkcjonowanie tego sektora, umiejętne pokonywanie barier stojących na ich drodze rozwoju i tworzenie warunków sprzyjających ich rozwojowi.

2. Istota sektora MŚP w gospodarce

W kwestii precyzyjnej definicji MŚP można odnieść się do Rekomendacji Komisji Europejskiej, wedle której wyróżnia się trzy podstawowe grupy przedsiębiorstw

w zależności od liczby osób zatrudnionych oraz rocznych obrotów przedsiębiorstwa lub całkowitego bilansu rocznego. Na podstawie tych trzech cech Komisja Europejska wyróżniła mikroprzedsiębiorstwa, przedsiębiorstwa małe oraz średnie. Należy zwrócić uwagę, iż delimitacja obowiązująca od 1996 r. uległa drobnym przekształceniom, które nie miały jednak większego znaczenia dla wcześniej wyróżnionych kategorii, ponieważ zmianie uległy roczne obroty i całkowity bilans roczny, natomiast rodzaje oraz liczba osób w nich zatrudnianych pozostały bez zmian (tab. 1).

Tabela 1. Zestawienie nowej i dotychczasowej definicji MŚP

Rodzaj przedsiębiorstwa	Liczba osób zatrudnionych	Roczne obroty	Całkowity bilans roczny
Mikroprzedsiębiorstwo	mniej niż 10 osób	poniżej 2 mln euro	poniżej 2 mln euro
Mikroprzedsiębiorstwo według definicji wedle rekomendacji Komisji z 1996 r.	0-9 osób	niedefiniowane	niedefiniowane
Małe przedsiębiorstwo	mniej niż 50 osób	2-10 mln euro	2-10 mln euro
Małe przedsiębiorstwo według definicji wedle rekomendacji Komisji z 1996 r.	10-49 osób	poniżej 7 mln euro	poniżej 5 mln euro
Średnie przedsiębiorstwo	mniej niż 250 osób	poniżej 50 mln euro	poniżej 43 mln euro
Średnie przedsiębiorstwo według definicji wedle rekomendacji Komisji z 1996 r.	50-249 osób	poniżej 40 mln euro	poniżej 27 mln euro

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Recommendation of the Commission 96/280/WE*, DzU L 107 z 30.4.1996, s. 4-9, *Recommendation of the Commission 2003/361/WE*, DzU L 124 z 20.5.2003, s. 36-41.

Jak wynika z zaleceń Komisji Unii Europejskiej, „mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) są motorem gospodarki europejskiej. Są one głównym źródłem zatrudnienia, budzą ducha przedsiębiorczości i innowacji w UE, a tym samym mają kluczowe znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności i zatrudnienia. Nowa definicja MŚP, która weszła w życie dnia 1 stycznia 2005 r., stanowi istotny krok w kierunku poprawy otoczenia gospodarczego dla MŚP, a jej celem jest promowanie przedsiębiorczości, inwestycji i wzrostu”¹.

W celu trafnej identyfikacji znaczenia MŚP w procesie rozwoju lokalnego można w pierwszej kolejności odnieść się do specyficznych uwarunkowań miejsca ich funkcjonowania, co pozwoliłoby na wyróżnienie wielu grup specyficznych czynników. Możliwe jest wyróżnienie grupy czynników uniwersalnych, które wskazują na rolę i znaczenie MŚP w gospodarce, takich jak ²:

¹ G. Verheugen, *Enterprise and Industry Publications SME Definition. User Guide and Model Declaration* Wyd. Wspólnoty Europejskiej 2006, s. 3, www.ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm.

² E. Pancer-Cybulska, *Popieranie tworzenia małych i średnich przedsiębiorstw*, [w:] *Programowanie rozwoju regionalnego i lokalnego*, red. B. Winiarski, L. Patrzalek, Wyd. Samorządowe Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa 1994, s. 218.

- ogólne warunki gospodarowania – struktura własności, która wpływa na sposoby, zakres, a także możliwości podejmowania i realizowania przedsięwzięć gospodarczych, możliwości kooperowania z dużymi przedsiębiorstwami, co przekłada się na łatwiejszy dostęp do środków finansowych, do informacji czy innowacji, dzięki czemu funkcjonujące MŚP przez swą elastyczność, efektywność mają możliwości adaptacyjne, szybko reagują na zmiany w popycie i wykorzystują szanse rozwojowe,
- postawa psychologiczna – samorealizacja, własna przedsiębiorczość, stosunek do własnej pracy, chęć zapewnienia sobie względnie stałego dochodu, posiadanie tajnej wiedzy przekazywanej z pokolenia na pokolenie odnośnie do prowadzenia firmy rodzinnej, a przez to chęć kontynuacji, a w efekcie samozatrudnienie,
- polityka ekonomiczna rządu – wspieranie sektora MŚP o gorszych warunkach działania w zakresie zapewnienia warunków do konkurencji na rynku zarówno krajowym, jak i międzynarodowym, promowanie sektora MŚP dla zwiększenia zysków i bezpieczeństwa, ponieważ w długim okresie mogą neutralizować skutki bezrobocia, mogą przyczynić się do wyjścia z fazy recesji,
- intensywność działań na rzecz tworzenia układów lokalnych, a tym samym stwarzanie możliwości rozwojowych na danym terytorium, rozwój infrastruktury gospodarczej, zdolność tworzenia nowych miejsc pracy.

Znaczenie małych i średnich przedsiębiorstw w kwestii rozwoju społeczno-gospodarczego można skonkretyzować, sprowadzając je do określonych działań i zachowań przedsiębiorstw tego sektora, takich jak³:

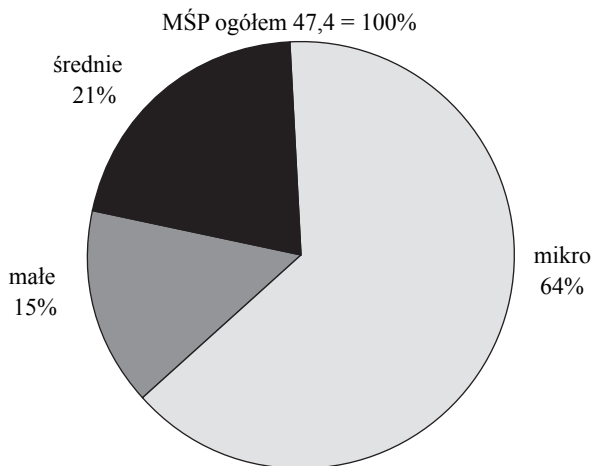
- duża dynamika w podejmowaniu ryzyka przez firmy,
- zdolność generowania nowych miejsc pracy,
- racjonalizacja alokacji zasobów,
- innowacje i unowocześnianie struktury przemysłowej,
- znaczna rola w ugruntowaniu zasad rynkowych w postawach ludzi,
- rola w rozwoju konkurencji⁴.

W ramach wyszczególnionych działań i zachowań omawianego sektora przedsiębiorstw należy także dodać, że sektor ten jest ważnym uczestnikiem w przeobrażaniu struktury przemysłowej kraju, a także ma duże znaczenie przy tworzeniu prywatnej własności środków produkcji. W Polsce sektor ten zaczął się rozwijać dopiero w okresie transformacji, tworząc nowe miejsca pracy, wpłynął na ograniczenie bezrobocia powstałego w efekcie likwidacji i restrukturyzacji przedsiębiorstw państwowych. Przyjmuje się także, że to właśnie rozwój i aktywność tego sektora przyczyniły się do trwałego wzrostu gospodarczego naszego kraju w ostatnich latach, a sukces jest uważany za tym większy, iż warunkami towarzyszącymi były

³ B. Piasecki, *Przedsiębiorczość i mała firma. Teoria i praktyka*, UŁ, Łódź 1998, s. 101, za *Ekonomiczne i środowiskowe aspekty zarządzania rozwojem miast i regionów*, red. T. Markowski, D. Staszczak, Wyd. UŁ, Łódź 2001, s. 116.

⁴ *Ekonomiczne i środowiskowe...*, wyd. cyt., s. 118.

brak stabilnych działań ze strony państwa, niestabilność regulacji prawnych, trudności w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych, nierówność warunków konkurencji krajowej i preferowanie podmiotów dużych⁵. Można sądzić, iż lata gospodarki centralnie planowanej oraz trudności dla funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw wynikające z tego tytułu stały się w okresie transformacji nie barierą czy problemem, który trzeba podźwignąć, lecz motorem dla ich powstawania i rozwoju. Sektor ten wykorzystał szansę, mimo wielu przeciwności, co tym bardziej świadczy o jego sile i potędze. Dla potwierdzenia znaczenia sektora MŚP dla rozwoju społeczno-gospodarczego można wskazać na udział tego sektora w tworzeniu produktu krajowego brutto, który w 2007 r. wyniósł 47,4% (rys. 1)⁶.

Rys. 1. Udział sektora MŚP w tworzeniu PKB w 2007 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3. Wpływ sektora MŚP na rozwój lokalny

Ze względu na tematykę niniejszego artykułu należy odnieść się do rozwoju społeczno-gospodarczego w wymiarze lokalnym. Pierwsze próby ustalenia definicji wskazują, iż jest to zadanie niezmiernie trudne ze względu na funkcjonowanie poszczególnych jednostek przestrzennych o charakterze lokalnym w ramach większej całości – regionu, kraju. Jednostki te, funkcjonując i rozwijając się, korzystają „z dóbr i usług powstałych na innych terenach kraju, dostarczają swe produkty na

⁵ Z. Makiela, *Przedsiębiorczość regionalna*, Difin, Warszawa 2008, s. 34.

⁶ www.gus.gov.pl.

rzecz otoczenia [...]. Wiele elementów rozwoju nie bilansuje się w skali lokalnej⁷. Niemniej jednak w literaturze przedmiotu szeroko dyskutowane jest zagadnienie rozwoju lokalnego.

Rozwój lokalny traktowany jest jako specyficzna kategoria rozwoju społeczno-gospodarczego. Wskazuje się, iż inicjatywy związane z rozwojem o charakterze lokalnym, mające na celu ożywienie gospodarcze przez wykorzystanie lokalnych zasobów rozwojowych, są tzw. oddolną drogą rozwoju. Rozwój lokalny definiowany jako rozwój w mniejszej skali przestrzennej aniżeli region jest konsekwencją terminu używanego w podejściu anglosaskim, tzn. „lokalny rozwój gospodarczy”⁸. W literaturze przedmiotu mowa także o potencjale rozwoju społeczno-gospodarczego w wymiarze lokalnym, przez który rozumie się potencjał ludnościowy, potencjał środowiska i sposób zagospodarowania przestrzeni, zasięg oddziaływania przestrzeni czy dochody mieszkańców⁹.

„Rozwój lokalny jest ogólnym działaniem wprowadzania w ruch i współdziałaniem lokalnych aktorów (uczestników) w celu właściwego wykorzystania źródeł ludzkich i materialnych na danych obszarze”. Rozwój lokalny to proces świadomego inicjowania i kreowania przez władze lokalne, przedsiębiorców, lobby ekologiczne, stowarzyszenia społeczne i kulturalne oraz mieszkańców, który zmierza do kreatywnego i racjonalnego wykorzystania miejscowych zasobów niematerialnych i materialnych¹⁰.

Można podkreślić, że sfera gospodarcza rozwoju lokalnego to rozwijanie przedsiębiorczości zbiorowej i indywidualnej, wykorzystujące zasoby naturalne, ludzkie czy kapitałowe przypisane dla danego systemu lokalnego.

Literatura przedmiotu dostarcza wielu podziałów czynników wpływających na rozwój danej jednostki lokalnej. Podkreśla się m.in., iż rozwój lokalny oparty jest na zasobach endogenicznych, dotyczących waloryzacji miejscowych zasobów, potencjału, z uwzględnieniem specyfiki danego obszaru; obok tej grupy czynników przedstawia się uwarunkowania o charakterze zewnętrznym w stosunku do jednostki o charakterze lokalnym. Wyróżnia się wiele różnorodnie pogrupowanych czynników rozwoju lokalnego, np. czynniki twarde, do których zalicza się budynki, tereny, urządzenia do prowadzenia działalności gospodarczej, nowoczesną infrastrukturę bądź jej brak, systemy dystrybucji, oraz czynniki miękkie, mające często charakter czynników jakościowych (zalicza się tu sprawną administrację lokalną, dobry klimat dla inwestycji¹¹, sieć

⁷ L. Wojtasiewicz, *Problemy rozwoju lokalnego w aktualnej polityce gospodarczej*, [w:] *Polityka gospodarcza. Studia i przyczynki*, red. J. Tarajkowski, Oficyna Wydawnicza Garmond, Poznań 2005, s. 317-318.

⁸ I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej*, Wyd. PWN, Warszawa 2001, s. 32.

⁹ K. Heffner, *Małe miasta w rozwoju obszarów wiejskich*, [w:] *Małe miasta a rozwój lokalny i regionalny*, red. K. Heffner, Prace Naukowe Academiae Oeconomicae Sigillum, AE, Katowice 2005, s. 13.

¹⁰ H. Brandenburg, *Zarządzanie lokalnymi projektami rozwojowymi*, AE, Katowice 2002, s. 14.

¹¹ Klimat inwestycyjny jest pojęciem często używanym zamiennie z atrakcyjnością inwestycyjną i wiąże się m.in. „z dostępnością komunikacyjną (transportową), infrastrukturą, zdrową i wysoko wy-

inwestycji okołobiznesowych, wykształcenie i umiejętności ludzi, dostępność usług edukacyjnych i medycznych, walory środowiska i krajobrazu itp.¹².

Z punktu widzenia podjętej tematyki na uwagę zasługuje podkreślenie znaczenia sektora MŚP dla rozwoju lokalnego. „Znaczenie małych i średnich przedsiębiorstw dla gospodarki polskiej jest doceniane na wszystkich szczeblach władz samorządowych, administracji rządowej, przez liczne organizacje rządowe i pozarządowe, a także przez rządy i agencje innych krajów”¹³. Sektor MŚP cechuje prosta struktura organizacyjna, szybkość procesu decyzyjnego, umiejętność dostosowania się do istniejącego popytu, a także kreatywność, która we współczesnej gospodarce jest postrzegana jako niezmiernie istotna. „Kreatywność to proces, którego rezultatem może być rozwój nowych i użytecznych idei bądź procesów przez jednostki indywidualne lub grupy osób”¹⁴. Kreatywność wiąże się także z pozytywnymi efektami pracy pod względem innowacyjności i wydajności. Niektórzy badacze problematyki postrzegają kreatywność jako niezbędną dla innowacji¹⁵.

Przedsiębiorczość jako aktywność lokalna postrzegana jest jako przyczyniająca się do lokalnego rozwoju gospodarczego. To przedsiębiorcy, decydując o wyborze lokalizacji dla swojej firmy, „zmuszają” niejednokrotnie władze lokalne do tworzenia korzystnych warunków organizacyjnych i infrastrukturalnych, które są warunkiem zbiorowego rozwoju przedsiębiorczości¹⁶. Tworzenie warunków sprzyjających lokalizacji MŚP na danym terytorium jest niezmiernie istotne z punktu widzenia nie tylko władz lokalnych, ale także lokalnej społeczności. Wynika to z faktu, iż to właśnie rynek lokalny stanowi dla MŚP bazę dla zaopatrzenia w zasoby pracy, materiały, półprodukty, w zasoby finansowe, korzystanie z usług doradczych czy w zakresie promocji, co w konsekwencji przyczynia się do aktywizacji społeczno-gospodarczej tego terytorium¹⁷. Z tego względu przygotowanie oferty inwestycyjnej przez władze lokalne dla inwestorów zarówno nowych potencjalnych, jak i już funkcjonujących wydaje się niezmiernie istotne, zwłaszcza uwzględniając korzyści związane z dynamizacją rozwoju społeczno-gospodarczego. W celu zmiany otoczenia przedsię-

kwalifikowaną siłą roboczą, potencjałem kultury i dziedzictwem kulturowym, turystyką, współpracą zagraniczną polskich województw czy dostępem przedsiębiorstw do platform elektronicznych, cyt. za J. Rymarczyk i in., *Klimat inwestycyjny Dolnego Śląska w ocenie bezpośrednich inwestorów zagranicznych*, Wyd. Instytutu Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław 2008, s. 16.

¹² A. Klasik, *Zarządzanie rozwojem lokalnym*, [w:] *Zarządzanie rozwojem gmin w zespołach miejsko-przemysłowych*, red. F. Kuźnik, AE, Katowice 1996, s. 19.

¹³ B. Filipiak, J. Ruszała, *Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie, instrumenty*, Difin, Warszawa 2009, s. 42.

¹⁴ C. Shalley, *Effects of coercion, expected evaluation, and goal setting on creativity and productivity*, „Academy of Management Journal” 38(2) 1995, s. 483-503.

¹⁵ Zob. T.M. Amabile, R. Conti i in., *Assessing the work environment for creativity*, „Academy of Management Journal” 1996 no 39, s. 1154-1184.

¹⁶ Z. Makiela, wyd. cyt., s. 20.

¹⁷ *Ekonomiczne i środowiskowe...*, wyd. cyt., s. 115.

biorstw władze lokalne stosują instrumenty tzw. kształtujące korzyści zewnętrzne, w skład których wchodzi wszelkie walory użytkowe wpływające na decyzję o lokalizacji dla podmiotów gospodarczych, np.: system lokalnej infrastruktury technicznej i biznesowej, lokalne zasoby siły roboczej, lokalne zasoby surowcowe czy stan środowiska naturalnego¹⁸.

Można więc zwrócić uwagę, że władze lokalne odgrywają ważną rolę w kształtowaniu warunków działania podmiotów gospodarczych, co można uznać za pośrednią drogę do osiągnięcia celów polityki rozwoju lokalnego.

Wskazując na rolę MŚP w rozwoju lokalnym, należy wskazać ten sektor jako największego pracodawcę i kreatora nowych miejsc pracy. Działania władz lokalnych w zakresie wspierania lokalnej przedsiębiorczości potwierdzają świadomość władz co do roli tego sektora. MŚP postrzegane są jako przyczyniające się do rozwoju infrastruktury ekonomicznej, zwłaszcza rozwoju kooperacji i systemu podwykonawstwa. Często są uczestnikami sieciowych powiązań, które to zapewniają szybki przepływ informacji, sprawniejsze nabywanie wiedzy w procesie absorpcji innowacji, korzystanie z wysoko wyspecjalizowanej wiedzy, niedostępnej bezpośrednio na rynku, rozłożenie ryzyka na wielu partnerów, większą elastyczność czy wspólne ponoszenie kosztów pozyskania informacji.

4. Bariery rozwoju sektora MŚP

Doceniając rolę, jaką może odgrywać sektor MŚP dla rozwoju lokalnego, należy także skupić uwagę na problematyce związanej z barierami rozwoju przedsiębiorczości. Można zaznaczyć, iż prowadzenie działalności gospodarczej wiąże się z pokonywaniem wielu barier związanych z koniecznością konkurencyjności z innymi firmami, z brakiem popytu na oferowane wyroby oraz związanych z obowiązkami względem administracji publicznej.

Bariery rozwoju przedsiębiorczości można podzielić na wewnętrzne, dotyczące zarządzania firmą, i zewnętrzne, wśród których wymienia się prawne, instytucjonalnego systemu wsparcia oraz dotyczące ekonomiczno-finansowego otoczenia przedsiębiorstw.

Z badań ankietowych przeprowadzonych przez PARP w sektorze MŚP wynika, że ze wsparcia instytucji rządowych skorzystało tylko 22% ankietowanych, z czego 59% nie jest zadowolonych z uzyskanej pomocy, co może świadczyć o niedostosowaniu oferty do potrzeb przedsiębiorców. Ankietowani stwierdzili (89%), iż program wsparcia dla tego sektora jest niewystarczający bądź raczej niewystarczający, a 69% oceniło zmiany w prawie gospodarczym jako negatywne bądź raczej negatywne. Badania jednoznacznie wskazały na dużą wagę barier zewnętrznych,

¹⁸ A. Sztando, *Instrumenty lokalnej polityki gospodarczej*, [w:] *Ekonomika i zarządzanie miastem*, red. R. Broł. AE, Wrocław 2004, s. 127.

przy czym można sądzić, że przedsiębiorcy w mniejszym stopniu odczuwają bariery wewnętrzne ze względu na ich nieświadomość¹⁹.

Rozpatrując kwestię barier rozwoju przedsiębiorczości, należy podkreślić barierę związaną z finansowaniem działalności. Jest ona jednym z kluczowych problemów, które hamują proces powstawania przedsiębiorstw oraz ich wzrostu²⁰. Bariery, np. biurokracja, ograniczają przedsiębiorczość polskich obywateli oraz utrudniają prowadzenie działalności biznesowej, a tym samym zniechęcają zagranicznych inwestorów.

Można także stwierdzić, że zanadto rozbudowane i skomplikowane prawo piętny przeszkody w procesie rozwoju gospodarki. Z raportu Banku Światowego oceniającego 175 państw wynika, że Polska jest jednym z gorzej ocenianych krajów w Europie pod względem:

- czasu potrzebnego na egzekwowanie należności z umów – 980 dni, a np. w wypadku Litwy jest to 166 dni,
- rozpoczynania działalności w Polsce (wysoki koszt rozpoczęcia działalności, wysoki poziom wymaganego kapitału, duża liczba formalności),
- procedur związanych z uzyskiwaniem pozwoleń budowlanych, co zajmuje, według autorów, 322 dni,
- procedur związanych z rejestracją nieruchomości – 197 dni, gdzie np. na Litwie trwa to 3 dni,
- łatwości płacenia podatków (przedsiębiorca, który chciałby spełnić wymagania polskich przepisów podatkowych, musiałby dokonać 43 płatności składających się w sumie na 38,4% zysku brutto i poświęcić na to 175 godzin w roku).

W kwestii uzyskiwania kredytu, zatrudniania pracowników czy likwidacji przedsiębiorstw Polska zajmuje średnią pozycję, natomiast na szczególną uwagę zasługuje wysoka pozycja Polski w zakresie ochrony inwestorów. Z raportu jednoznacznie wynika, że Polska nie znajduje się w grupie państw – reformatorów i pod względem całościowej oceny łatwości prowadzenia biznesu spośród państw UE-27 (nasz kraj wyprzedza tylko Grecję i Włochy)²¹.

W celu poprawy sytuacji rząd polski nie pozostaje obojętny i wprowadza zmiany do ustawodawstwa. Jednak zmiany w regulacjach dotyczących przedsiębiorczości będzie można ocenić dopiero po upływie określonego czasu i wtedy okaże się, na ile stały się one pomocne dla polskich przedsiębiorców oraz w jakim stopniu stały się ułatwieniem, a przez to zachętą dla inwestorów zagranicznych. Tymczasem obecną sytuację mają zmienić²²:

- nowelizacja ustawy o swobodzie działalności gospodarczej²³, umożliwiająca zawieszanie działalności do 2 lat,

¹⁹ *Bariery rozwoju przedsiębiorczości*, www.archiwum.parp.gov.pl, 5.11.2009.

²⁰ *Krajowy fundusz kapitałowy jako uzupełnienie systemu wspierania rozwoju sektora MŚP*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy Departament Polityki Regionalnej, Warszawa 2005, s. 5.

²¹ *Polska przedsiębiorczość 2007*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2007, s. 135-136.

²² www.mg.gov.pl.

²³ DzU nr 141, poz. 888.

- ustawa o zmianie ustawy o rachunkowości, która podnosi próg obowiązku prowadzenia pełnej księgowości w małej firmie o połowę – z 800 tys. euro do 1,2 mln euro przychodów netto²⁴,
- ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz ustawy o swobodzie działalności gospodarczej²⁵, wedle której nowe zadania agencji będą dotyczyć przede wszystkim: działalności innowacyjnej, wspierania rozwoju potencjału adaptacyjnego przedsiębiorców, badania roli mikro-, małych i średnich przedsiębiorców oraz przygotowywania raportów w tym zakresie, jak również analizowania barier ich rozwoju,
- ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych²⁶, która podwyższa dotychczasowy limit obszarów stref do 20 ha,
- ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy o wspieraniu działalności innowacyjnej²⁷, której celem jest zwiększenie możliwości wsparcia przedsięwzięć innowacyjnych środkami prywatnymi.

Problematyka barier rozwoju przedsiębiorczości jest zagadnieniem, które wymaga głębszej analizy w celu trafnego ujęcia. W tym kontekście na uwagę zasługuje dokument, który w sposób szczegółowy traktuje to zagadnienie, mianowicie *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2006-2007*.

5. Zakończenie

Słuszne wydaje się przekonanie o wadze i znacznej roli sektora MŚP w gospodarce, potwierdzeniem są także określenia tego sektora jako „iskry życia we współczesnej ekonomii”, „kamienia węgielnego gospodarki” czy „siły napędowej gospodarki”. „Potwierdzeniem tego są doświadczenia krajów wysoko rozwiniętych, które wskazują, że o ich poziomie ekonomicznym decyduje struktura gospodarki, zdominowana przez sieć małych (czy wręcz drobnych) i średnich przedsiębiorstw”²⁸. To właśnie przedsiębiorstwa sektora MŚP decydują o mocy gospodarczej. Jak pisze M. Dylewski, „sektor MŚP jest tą dziedziną gospodarki, która napędza rozwój każdej współczesnej gospodarki rynkowej”²⁹. Wskazuje także, że szczególnego znaczenia nabiera to na poziomie lokalnym³⁰.

Komisja Europejska w swym zaleceniu przedstawia podobne spostrzeżenia, podkreślając, że sektor MŚP odgrywa główną rolę w gospodarce europejskiej. Zazna-

²⁴ DzU nr 144, poz. 900.

²⁵ DzU nr 116, poz. 732.

²⁶ DzU nr 42, poz. 274.

²⁷ DzU nr 116, poz. 730.

²⁸ *Ekonomiczne i środowiskowe...* wyd. cyt., s. 116.

²⁹ M. Dylewski, *Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw z funduszy Unii Europejskiej w nowej perspektywie finansowej*, [w:] *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego. Ekonomiczne problemy usług nr 11*, Tom II, Zeszyty Naukowe nr 471, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2007, s. 29.

³⁰ Tamże, s. 29.

cza także, iż to właśnie w tej grupie przedsiębiorstw koncentrują się ludzkie umiejętności i predyspozycje w zakresie przedsiębiorczości, innowacji i zatrudnienia. „W rozszerzonej Unii Europejskiej liczącej 25 państw ok. 23 mln MŚP stanowi 99% wszystkich przedsiębiorstw i zapewnia ok. 75 mln miejsc pracy. Niemniej jednak MŚP często są postawione wobec niedoskonałości rynku. Mają trudności z uzyskaniem kapitału lub kredytu, zwłaszcza w fazie uruchamiania przedsiębiorstwa. Ich ograniczone zasoby mogą utrudniać dostęp do nowych technologii lub innowacji. Dlatego też wsparcie dla MŚP jest jednym z priorytetów Komisji Europejskiej dotyczących wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy oraz spójności gospodarczej i społecznej”³¹.

Zaprezentowane spostrzeżenia implikują potrzebę zaakcentowania lokalnego charakteru sektora MŚP i korzyści wynikających z tego tytułu dla rozwoju lokalnego i regionalnego. Należy pamiętać, że przedsiębiorcy często lokują swoje firmy w miejscu zamieszkania, bazą dla ich rozwoju są lokalne zasoby, a rynek lokalny i regionalny podstawowym rynkiem zbytu. W efekcie stanowi to o licznych korzyściach zarówno dla gminy, jak i dla całego regionu³². Sektor MŚP postrzegany jest jako antidotum rozwoju społeczności lokalnych z uwzględnieniem rozwoju gospodarczego, czego efektem jest wytworzenie się specyficznej atmosfery przedsiębiorczości w otoczeniu małych i średnich firm w postaci wsparcia finansowego, prawnego, organizacyjnego czy naukowego, które to mają za zadanie pobudzić katalizator przedsiębiorczości³³ – sektor MŚP³⁴.

Literatura

- Amabile T.M., Conti R. i in., *Assessing the work environment for creativity*, „Academy of Management Journal” 1996 no 39.
- Brandenburg H., *Zarządzanie lokalnymi projektami rozwojowymi*, AE, Katowice 2002.
- Chmielak A., *Główne bariery rozwoju MSP w Polsce*, [w:] *Małe i średnie przedsiębiorstwa w gospodarce regionu*, red. B. Plago, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2001.
- Dylewski M., *Wsparcie sektora małych i średnich przedsiębiorstw z funduszy Unii Europejskiej w nowej perspektywie finansowej*, [w:] *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego. Ekonomiczne problemy usług nr 11*, Tom II, Zeszyty Naukowe nr 471, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2007.
- Filipiak B., Ruszała J., *Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie, instrumenty*, Difin, Warszawa 2009.
- Glinka B., Pasieczny J., *Spoleczny kontekst innowacyjności – wybrane aspekty*, [w:] *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w warunkach globalnych*, red. J. Bogdanienska, M. Kuzela, I. Sobczak, Wyd. A. Marszałek w Toruniu, Toruń 2007.

³¹ *Enterprise and Industry Publications SME Definition. User Guide and Model Declaration*, Wyd. Wspólnoty Europejskiej 2006, s. 50.

³² *Ekonomiczne i środowiskowe...*, wyd. cyt., s. 119.

³³ B. Filipiak, J. Ruszała, *Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie, instrumenty*, Difin, Warszawa 2009, s. 43-44.

³⁴ A. Mempel-Śnieżyk, *Terytorialne systemy produkcji jako podstawa rozwoju lokalnego na przykładzie Dolnego Śląska*, Rozprawa doktorska, Wrocław 2009, s. 100-115.

- Heffner K., *Małe miasta w rozwoju obszarów wiejskich*, [w:] *Małe miasta a rozwój lokalny i regionalny*, red. K. Heffner, Prace Naukowe Academiae Oeconomicae Sigillum, AE, Katowice 2005.
- Klasik A., *Zarządzanie rozwojem lokalnym*, [w:] *Zarządzanie rozwojem gmin w zespołach miejsko-przemysłowych*, red. F. Kuźnik, AE, Katowice 1996.
- Kogut-Jaworska M., *Instrumenty interwencjonizmu lokalnego w stymulowaniu rozwoju gospodarczego*, Rozprawa doktorska, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2008.
- Kogut-Jaworska M., *Stymulowanie rozwoju gospodarczego na obszarach lokalnych (na podstawie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w województwie zachodniopomorskim)*, [w:] *Gospodarka przestrzenna XI*, Wyd. KGPIAS UE we Wrocławiu, Wrocław 2008.
- Kopczyk A., Proniewski M., *Atrakcyjność inwestycyjna regionu*, Wyd. Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania, 2005.
- Makiela Z., *Przedsiębiorczość regionalna*, Difin, Warszawa 2008.
- Ekonomiczne i środowiskowe aspekty zarządzania rozwojem miast i regionów*, red. T. Markowski, D. Stawasz, Wyd. UŁ, Łódź 2001.
- Mempel-Śnieżyk A., *Zmiany w strukturze społeczno-ekonomicznej Wrocławia na początku XXI wieku – wybrane aspekty*, [w:] *Kreatywna aglomeracja – potencjały, mechanizmy, aktywności. Podejście metodologiczne*, AE, Katowice 2008.
- Mempel-Śnieżyk A., *Terytorialne systemy produkcji jako podstawa rozwoju lokalnego na przykładzie Dolnego Śląska*, Rozprawa doktorska, Wrocław 2009.
- Pancer-Cybulska E., *Popieranie tworzenia małych i średnich przedsiębiorstw*, [w:] *Programowanie rozwoju regionalnego i lokalnego*, red. B. Winiarski, L. Patrzalek, Wyd. Samorządowe Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa 1994.
- Piasecki B., *Przedsiębiorczość i mała firma. Teoria i praktyka*, UŁ, Łódź 1998.
- Piątkowski W., *Bariery rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, [w:] *Przemiany i perspektywy polityki gospodarczej*, red. K. Piech, Wyd. PTE, Warszawa 2000.
- Pietrzyk I., *Polityka regionalna Unii Europejskiej*, Wyd. PWN, Warszawa 2001.
- Regulski J., Kocoń W., Ptaszyńska-Wołoczko M., *Władze lokalne a rozwój gospodarczy*, PWE, Warszawa 1988.
- Rymarczyk J. i in., *Klimat inwestycyjny Dolnego Śląska w ocenie bezpośrednich inwestorów zagranicznych*, Wyd. Instytutu Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław 2008.
- Zarządzanie małym i średnim przedsiębiorstwem*, red. K. Safin, AE, Wrocław 2008.
- Shalley C., *Effects of coercion, expected evaluation, and goal setting on creativity and productivity*, „Academy of Management Journal” 38(2) 1995.
- Sztando A., *Instrumenty lokalnej polityki gospodarczej*, [w:] *Ekonomika i zarządzanie miastem*, red. R. Bról, AE, Wrocław 2004.
- Wojtasiewicz L., *Problemy rozwoju lokalnego w aktualnej polityce gospodarczej*, [w:] *Polityka gospodarcza. Studia i przyczynki*, red. J. Tarajkowski, Oficyna Wydawnicza Garmond, Poznań 2005.

Dokumenty i materiały źródłowe

- Bariery rozwoju przedsiębiorczości*, www.archiwum.parp.gov.pl, 05.11.2009.
- Dolnośląska Strategia Innowacji*, Wrocław 2005.
- Dolny Śląsk regionem wiedzy i innowacji*, red. M. Zawicki, Ernst&Young, Wrocław 2008.
- Enterprise and Industry Publications SME Definition. User Guide and Model Declaration*, Wyd. Wspólnoty Europejskiej 2006.
- Gospodarki i Pracy Departament Polityki Regionalnej, Warszawa 2005.

- Krajowy fundusz kapitałowy jako uzupełnienie systemu wspierania rozwoju sektora MSP*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Departament Polityki Regionalnej, Warszawa 2005.
- Małe i średnie przedsiębiorstwa w Unii Europejskiej*, Materiały informacyjne Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej oraz Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie Promocji Przedsiębiorczości w Rzeszowie, Rzeszowska Szkoła Menedżerów.
- Matusiak K.B., *Raport z badań niekomercyjnych instytucji otoczenia biznesu w województwie dolnośląskim*.
- Polska przedsiębiorczość 2007*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2007.
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013*.
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020*, Załącznik do Uchwały nr XLVIII/649/2005 Sejmiku „*Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2008*”.
- Ustawa o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, DzU z dnia 19 września 2005 r.
- Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, DzU nr 116, poz. 732.
- Ustawa o zmianie ustawy o rachunkowości, DzU nr 144, poz. 900.
- Ustawa o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, DzU nr 42, poz. 274.
- Ustawa o zmianie ustawy o wspieraniu działalności innowacyjnej, DzU nr 116, poz. 730.
- Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, DzU nr 141, poz. 888
- Verheugen G., *Enterprise and Industry Publications SME Definition. User Guide and Model Declaration*, Wyd. Wspólnoty Europejskiej, 2006,
- www.ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm 12.09.2009.

Strony internetowe

- www.mg.gov.pl.
- www.archiwum.parp.gov.pl.
- www.ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm.
- www.gus.gov.pl.

SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES SECTOR AND LOCAL DEVELOPMENT – CHOSEN ASPECTS

Summary: The aim of the article is to define the relationship between local development and small and medium enterprises. The first part of this paper presents the main role of this sector in economy. The second part of this article is an attempt to identify factors, activities and behaviours that are essential for social and economic development. The next part presents barriers of development of this sector and changes in the legislation which can improve the functioning and position of SMEs. One can also notice that entrepreneurs are undoubtedly seen as the ones who contribute to local and regional development and, in this way, to socio-economic development of a country.